

Nieuwe vindplaats van de Italiaanse muurhagedis (*Podarcis sicula sicula*) in Frankrijk (Hyeres, Côte d'Azur)

JACO BRUEKERS
Langemeijerstraat 2
NL-5473 GS Heeswijk-Dinther
fam.bruekers@wanadoo.nl

Foto's van de auteur.

INLEIDING

De Italiaanse muurhagedis of ruïnehagedis (*Podarcis sicula*) heeft zijn hoofdverspreidingsgebied in Italië, Kroatië en Macedonië aan de zijde van de Adriatische Zee.

Daarnaast heeft deze soort ook andere delen van de wereld bereikt, waar hij zich kan handhaven. Zo zijn er populaties bekend in Tunesië, Spanje en zelfs in de USA (Philadelphia, Long Island in New York). Ook in Frankrijk is de aanwezigheid van *Podarcis sicula* gedocumenteerd (ENGELMANN *ET AL.*, 1993; CHEYLAN, 1978).

CHEYLAN (1978) meldt dat *Podarcis sicula* in Frankrijk bekend is van de lokaties "Toulon" en "Chateau-d'If". In dit artikel wordt stilgestaan bij

waarnemingen die in juli 2002 zijn gedaan aan de Italiaanse muurhagedis bij een tuincentrum in de stad Hyeres aan de Franse zuidkust. Tevens wordt ingegaan op de wijze waarop de dieren daar vermoedelijk terecht zijn gekomen. Voor zover mijn informatie reikt, vormt Hyeres een nieuwe, nog niet eerder beschreven vindplaats voor deze geïntroduceerde soort.

JARDINERIE

Als bijkomende hobby houd ik mij bezig met vorstbestendige palmen en andere koude bestendige exotische of mediterrane gewassen. Dit betekent dat ik, zodra ik in het Middellandse Zeegebied ben, ook de vele tuincentra bezoek. Zoekend naar die

Podarcis s. sicula, mannetje nr. 1, op de olijfboom.

Podarcis s. sicula, mannetje nr. 2, in de modeltuin bij tuincentrum "Du Gros Pin".

ene speciale plant.

Zo kwam ik op 18 juli 2002 bij een groot tuincentrum in Hyeres terecht met de naam: "Jardinerie du gros pin". Die ochtend was zonnig en zeer warm. Ik parkeerde de auto op de parkeerplaats waar aan de zijkant een groot aantal oude, knoestige olijfbomen in grote bakken stonden opgesteld; duidelijk bestemd voor de verkoop. Bij het uitstappen van de auto trok een kleine groene schim direct mijn aandacht. Hoewel ik meteen herkende wat het was, kon ik het tegelijkertijd niet geloven; een ruïnehagedis; in Frankrijk; in Hyeres?

Het was een volgroeid mannetje dat uit een gat in de stam naar buiten kwam en zich in de zon koesterde. Het relatieve schuwe dier vluchtte bij de minste vermeende dreiging direct het gat weer in.

Ik heb deze hagedis direct gefotografeerd om zo bewijsmateriaal te verzamelen. Vervolgens ben ik op onderzoek uitgegaan om te kijken of er meer dieren te vinden waren. Dat is uiteindelijk gelukt. Nabij de toegangspoort van het tuincentrum op de muur en in een modeltuintje zag ik namelijk nog vier exemplaren rondlopen. In totaal waren het drie mannetjes en twee vrouwtjes die ik heb waargeno-

Podarcis s. sicula, mannetje nr. 3, bij de toegangspoort.

men. Het betrof allemaal volwassen dieren. Juvenielen heb ik niet kunnen ontdekken.

Naast deze ruïnehagedissen stuitte ik ook op de in deze streken veel voorkomende muurhagedissen (*Podarcis muralis merremia*) voedselzoekend tussen deze vele potplanten.

PODARCIS SICULA SICULA

Navraag bij het tuincentrum leerde dat het bedrijf de oude olijfbomen vanuit Zuid-Italië, Sicilië en Zuid-Spanje importeert (LANGRAIS, pers. med.). Dit gegeven gekoppeld aan een nauwe bestudering van de dieren, leidde bij mij tot de conclusie dat het om *Podarcis sicula sicula* moest gaan en niet om de *Podarcis wagleriana* die op Sicilië wordt aange- troffen.

Volgens mijn inschatting bieden deze waarnemin- gen voldoende aanwijzingen om te concluderen dat er sprake is van een introductie van een niet-ende- mische hagedissoort door middel van het importe- ren van planten, in dit geval oude olijfbomen. Dergelijke imposante grillige bomen bieden kleine dieren immers allerlei schuilmogelijkheden.

Interessant is om de ontwikkelingen vanuit deze vindplaats te volgen. Het idee is om in de toekomst regelmatig de stand van zaken te peilen. Er zijn geen indicaties dat de introductie van *Podarcis sicu- la sicula* opzettelijk is gebeurd.

LITERATUUR

CHEYLAN, M., 1978; In: CASTANET J. & GUYÉTANT R. (red.), 1978; *Atlas préliminaire des Reptiles et Amphibiens de France*. Société Herpétologique de France, Paris. 137 p.
ENGELMANN, W.E., J. FRITSCHÉ, R. GÜNTHER &

A NEW LOCALITY FOR THE ITALIAN WALL LIZARD (*PODARCIS SICULA SICULA*) IN FRANCE (HYERES, CÔTE D'AZUR).

The Italian wall lizard (*Podarcis sicula*) originates from Italy and the coastal regions of the Adriatic Sea. In addition, it has known introduced populations in Tunisia, Spain, the USA and two localities in France. The author reports evidence for a third introduction in France, in a plant nursery ("*Jardinerie du gros pin*") in Hyeres on the Côte d'Azur.

Whilst visiting this plant nursery, the author obser-

ved a green-coloured lizard on the trunk of an imported, large olive tree, on display for the purpose of sale. On closer inspection, four additional specimens (all adults, three males and two females in total) were found in the immediate vicinity. Common, brown, wall lizards (*P. muralis merremia*) were also encountered. The author identified the green specimens as *P. sicula sicula* and suspects the animals were inadvertently introduced, being stowaways on imported old trees, originating from a.o. southern Italy.

Tip:

Nooit meer bang voor de tandarts

ZAINAL L. HABERHAM
Majubastraat 87
1092 KE Amsterdam
anolis@chello.nl
Foto's van de auteur.

Vaak loont het als we onze dieren individueel kunnen voeren; we weten precies wat elk beest binnenkrijgt, en als er eens problemen met de eetlust zijn wordt dat ook snel opgemerkt. Bij dieren die individueel gehuisvest zijn en plantaardige kost of grote (eventueel dode) prooidieren eten is individueel voeren in de regel nooit zo'n probleem. Bij insectenetters die met soortgenoten zijn gehuisvest kan het echter wel lastig zijn; we weten zelden helemaal zeker of niet dat allergrootste mannetje of dat aller-dapperste vrouwtje stiekem veel meer eet dan de andere dieren.

Vaak biedt een pincet uitkomst. Het is even wennen, maar zelfs de schuwste wildvang-basilisk of gekko leert op een gegeven moment meestal dat de beloning die uitgaat van het eten vanaf een pincet ruim opweegt tegen het risico dat je loopt als je te dicht bij de verzorger komt. En *als* de beestjes dan uiteindelijk hebben geleerd van een pincet te eten, dan gaat dat meestal hard ook. Zelfs een lege pincet wordt voor voer aangezien, en met grote graagte aangevallен.

En daar gaat het dus soms mis. Sommige dieren (verschillende soorten anolissen, in mijn geval) raken zo opgewonden bij het naderen van een pincet, dat ze niet netjes wachten tot ik het erin vastgehouden voerdier voor hun neus heb gepositio-

neerd. Liever maken ze een halve *salto mortale* door het terrarium en grissen ze de sprinkhaan, dode babymuis, brok kattenvoer of reuzenkakkerlak in het voorbijgaan uit de pincet – de terrariumgenoot zou maar eens eerder zijn. Of ze bijten er zo hard in dat ze tanden verliezen. Nu is dat allemaal niet zo erg; ze lijken er geen last van te hebben en die tanden groeien ook weer aan, maar toch. Het is geen prettig idee bang te zijn dat je ooit per ongeluk een keer een anolis in vrije val aan je pincet rijgt, en ook het kraken van de tandjes op het metaal klinkt niet erg prettig.

Met een beetje simpel geknutsel behoren deze risico's evenwel spoedig tot het verleden. De meest elegante oplossing komt in de vorm van *krimpkous*. Krimpkous is een product uit de elektrotechniek en is bij de meeste doe-het-zelf-zaken voor een paar eurocent verkrijgbaar, in allerlei kleuren en maten. In essentie is krimpkous een kunststof buisje waarvan de diameter sterk afneemt als het wordt verwarmd.

Doe om elke poot van het pincet zo'n op lengte gesneden stukje krimpkous en verwarm de pootjes vervolgens met een vlammetje uit een aansteker, of met de zijkant van een hete soldeerbout. De kousjes krimpen nu tot ze de pootjes van het pincet strak hebben omsloten. *Et voilà*, als een grote hage-